

Regeringssekreterare Sonja Jantunen

FÖRSLAG TILL SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS FÖRORDNING OM ERSÄTTNING FÖR PRAKTIK SOM INGÅR I EN YRKESHÖGSKOLEEXAMEN INOM SOCIAL- OCH HÄLSOOMRÅDET OCH SOM FRÄMJAR YRKESFÄRDIGHETEN

1 Förslagets huvudsakliga innehåll

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om beloppet av ersättningen för sådan praktik som ingår i en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och som främjar yrkesfärdigheten, grunderna för betalning av ersättning och andra förfaranden i anslutning till ansökan om och betalning av ersättning.

2 Bakgrund och bemyndiganden att utfärda förordning

Bakgrund

Regeringen överlämnade en proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av hälso- och sjukvårdslagen, socialvårdslagen och 52 § i socialvårdslagen hösten 2022. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2023.

Ersättning för praktik som ingår i yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet betalas av statens medel till välfärdsområden, HUS-sammanslutningen, Helsingfors stad, kommuner och samkommuner, statens sinnessjukhus, den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter, privata enheter som producerar social- och hälsovårdstjänster eller småbarnspedagogiska tjänster samt till Ålands landskapsregering. Praktiken medför indirekta kostnader för servicesystemet i form av planering av praktiken, introduktion och handledning av praktikanter samt samarbete med högskolorna. Yrkeshögskolor har på basis av avtal som de ingått med verksamhetsenheter inom social- och hälsovården samt småbarnspedagogiken betalat ersättning för kostnaderna för praktiken. Lagändringen gjorde det möjligt att slopa de ersättningar som yrkeshögskolorna betalar ut. Ersättningarna betalas till de verksamhetsenheter som anges i 60 b § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) och 60 d § i socialvårdslagen (1301/2014) på basis av det antal praktikveckor som realiserats i överensstämmelse med avtalet med yrkeshögskolan. Lagändringarna innehöll bemyndiganden att utfärda förordning, genom vilka det utfärdas närmare bestämmelser om ersättningens storlek, grunderna för betalning av ersättning och andra förfaranden i anslutning till ansökan om och betalning av ersättning.

Närmare bestämmelser om ersättningens storlek utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Bestämmelser om grunderna för utbetalning av ersättning och andra förfaranden i anslutning till ansökan om och betalning av ersättning utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Samtidigt ska grunderna för utbetalning definieras närmare, det vill säga det

avtal om ordnande av praktik som ingått med yrkeshögskolan och den ersättningssökandes redogörelse för antalet realiserade praktikveckor.

Bemyndiganden att utfärda förordning

Närmare bestämmelser om beloppet av ersättningen för sådan praktik som ingår i en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och som främjar yrkesfärdigheten, grunderna för betalning av ersättning och andra förfaranden i anslutning till ansökan om och betalning av ersättning utfärdas med stöd av 66 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

I 60 d § i socialvårdslagen (1301/2014) föreskrivs det om ersättning för sådan praktik som ingår i en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och som främjar yrkesfärdigheten. Närmare bestämmelser om beloppet av ersättningen för sådan praktik som ingår i en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och som främjar yrkesfärdigheten, grunderna för betalning av ersättning och andra förfaranden i anslutning till ansökan om och betalning av ersättning utfärdas med stöd av 2 mom. i den paragrafen genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

2 Beredningen av förordningen

Förslaget till förordning har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Under beredningen har det före remissbehandlingen förts diskussioner med Egentliga Finlands välfärdsområde, Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland och vissa aktörer som företräder yrkeshögskolorna för en förståelse av de behov som gäller innehållet i förordningen.

Remissbehandlingen ordnas den 6 mars–16 april 2023.

3 Nuläge och de viktigaste förslagen

Nuläge

I yrkeshögskolelagen (932/2014) definieras sådan praktik som ingår i yrkeshögskoleexamina och som främjar yrkesfärdigheten. Bestämmelser om yrkeshögskoleexamina och deras omfattning finns i statsrådets förordning om yrkeshögskolor (1129/2014, nedan yrkeshögskoleförordningen). I bilagan till förordningen anges yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet. De flesta yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet omfattar 210 studiepoäng. Ett undantag utgörs exempelvis av utbildningar som leder till examensbenämningarna förstavårdare (YH) och hälsovårdare (YH) och som omfattar 240 studiepoäng samt utbildning som leder till examensbenämningen barnmorska (YH) och som omfattar 270 studiepoäng. I samtliga yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet ingår praktik som främjar yrkesfärdigheten och som omfattar 45–120 studiepoäng, beroende på examen och högskolans studieplan. En betydande del av yrkeshögskolestudierna genomförs genom praktik.

De tidigare gällande bestämmelserna gjorde det inte möjligt att betala statlig utbildningsersättning för den praktik som ingår i yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet, utan yrkeshögskolorna har på basis av avtal som de ingått med verksamhetsenheter inom social- och hälsovården och småbarnspedagogiken betalat ersättning för praktikkostnaderna.

Yrkeshögskolorna beslutade att slopa betalningen av ersättningar för sådan praktik som krävs för yrkeshögskoleexamina till verksamhetsenheterna i och med de nya avtal som upprättades vid

ingången av 2023. Reformen av ersättningsförfarandet stöder för sin del det kvalitativa och kvantitativa utvecklandet på regional och riksomfattande nivå av praktikverksamhet i enlighet med de enhetliga avtalen om yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet mellan verksamhetsenheterna och yrkeshögskolorna.

I och med regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av hälso- och sjukvårdslagen, socialvårdslagen och 52 § i socialvårdslagen, som riksdagen antog i ändrad lydelse, betalas ersättning för praktik som ingår i yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet av statens medel till välfärdsområden, HUS-sammanslutningen, Helsingfors stad, kommuner och samkommuner, statens sinnessjukhus, den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter, privata enheter som producerar social- och hälsovårdstjänster eller småbarnspedagogiska tjänster samt till Ålands landskapsregering. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2023.

Bestämmelser om skydd för personuppgifter finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) och i den dataskyddslag (1050/2018) som kompletterar och preciserar den nationella tillämpningen av förordningen. Som en del av ansökan om ersättning lämnas personuppgifter om en studerande som studerar för en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovården till Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland och Statens ämbetsverk på Åland. I artikel 6.1 i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs det om laglig behandling av personuppgifter. Sådan behandling av personuppgifter som avses i den föreslagna förordningen bygger på artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, det vill säga behandlingen behövs för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

De viktigaste förslagen

Närmare bestämmelser om ersättningens storlek utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Bestämmelser om grunderna för utbetalning av ersättning och andra förfaranden i anslutning till ansökan om och betalning av ersättning utfärdas också genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Samtidigt ska grunderna för utbetalning definieras närmare, det vill säga det avtal om ordnande av praktik som ingåtts med yrkeshögskolan och den ersättningssökandes redogörelse för antalet realiserade praktikveckor. Avsikten är att samtidigt föreskriva om ansökningsförfarandet bland annat så att samma sökande ansöker halvårsvis om ersättningar.

4 De huvudsakliga konsekvenserna

Ekonomiska konsekvenser

Genom regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av hälso- och sjukvårdslagen, socialvårdslagen och 52 § i socialvårdslagen fastställdes grunden för betalning av ersättningar för yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet. Genom den förordning av social- och hälsovårdsministeriet som nu bereds utfärdas närmare bestämmelser om beloppet av ersättningen för sådan praktik som ingår i en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och som främjar yrkesfärdigheten, grunderna för betalning av ersättning och andra förfaranden i anslutning till ansökan om och betalning av ersättning. De största konsekvenserna har således uppstått på grund av lagändringarna.

Yrkeshögskolorna slopade från ingången av 2023 betalningen av ersättningar för sådan praktik som krävs för yrkeshögskoleexamina till verksamhetsenheter inom social- och hälsovården. För verksamhetsenheterna inom social- och hälsovården innebär slopandet av praktikersättningarna att inkomsterna minskar med cirka 14,2 miljoner euro. Ur yrkeshögskolornas synvinkel innebär slopandet av utbetalningen av praktikersättningar att utgifterna minskar med cirka 14,2 miljoner euro, det vill säga en besparing.

Under moment 33.60.33 Statlig ersättning till enheter inom social- och hälsovården för specialiseringsutbildning för social- och hälsovårdspersonal (förslagsanslag) i statens budgetproposition för 2023 har beviljats 108 000 000 euro. Anslaget får utöver de övriga objekt som anges i momentet enligt 4 punkten användas till betalning av ersättning med stöd av socialvårdslagen och hälso- och sjukvårdslagen för praktik som ingår i yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet. Avsikten är att 12 000 000 euro av anslaget ska användas till betalning av ersättning för praktik som ingår i yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet.

Överföringen av utbetalningen av ersättningar till regionförvaltningsverket medför ekonomiska konsekvenser också för regionförvaltningsverket. I regeringens proposition bedöms det i konsekvensbedömningen att ändringen bidrar till att förenhetliga behandlingen av dem och dra nytta av synergierna genom en saklig massa som fördelas på motsvarande ersättnings- och utbetalningsärenden. Ändringen innebär som helhet att arbetsmängden ökar med cirka ett årsverke vid regionförvaltningsverket, men de resurser som den kräver kan delvis täckas med de resurser som för närvarande står till förfogande och genom ett funktionellt utnyttjande av dem. Under remissbehandlingen av regeringspropositionen yttrade sig regionförvaltningsverken om resursbehoven till följd av de föreslagna ändringarna. Enligt utlåtandet är behovet av tilläggsresurser enligt en preliminär bedömning utifrån propositionen cirka 1–2 årsverken.

De ekonomiska konsekvenserna har granskats mer ingående i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av hälso- och sjukvårdslagen, socialvårdslagen och 52 § i socialvårdslagen (RP 178/2022 rd).

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet fastställs bland annat storleken på det anslag som med stöd av socialvårdslagen och hälso- och sjukvårdslagen årligen reserverats för praktik som ingår i yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet och på den ersättning som betalas för en praktikvecka som realiserats på basis av en uppskattning av antalet praktikveckor. Förordningen har inga självständiga ekonomiska konsekvenser, utan de ekonomiska konsekvenserna beror på de lagändringar som gjorts med anledning av regeringspropositionen.

Konsekvenser för myndigheternas verksamhet och yrkeshögskolorna

Regionförvaltningsverken betalar för närvarande utbildningsersättningar för grundutbildning för läkare och tandläkare, specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning, specialiseringsutbildning för socialarbetare samt tilläggsutbildning för begränsad förskrivningsrätt för sjukskötare. Till Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland har det i lagstiftningen koncentrerats sådana utbetalningsuppgifter som ansluter sig till statsunderstöd för forskning i socialt arbete samt utbetalningsuppgifter i anslutning till andra statsunderstödda projekt, vilka motsvarar utbildningsersättningar. De ändringar som gjordes i hälso- och sjukvårdslagen, socialvårdslagen

och 52 § i socialvårdslagen utvidgade uppgifterna för Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland i samband med betalning av utbildningsersättningar till att också gälla ersättningar för sådan utbildning som krävs för en yrkeshögskoleexamen när det gäller sådan praktik som utförs i arbetslivet och som främjar yrkesfärdigheten.

Syftet med social- och hälsovårdsministeriets förordning om ersättning för praktik som ingår i en yrkeshögskoleexamen och som främjar yrkesfärdigheten är att hålla förfarandet med ansökan om ersättning så lätt som möjligt ur regionförvaltningsverkets synvinkel. Regionförvaltningsverket ska tillställas på förhand verifierade uppgifter, vilket innebär att regionförvaltningsverket inte separat behöver kontrollera uppgifternas riktighet. Syftet med detta är att minska det arbete som medförs för regionförvaltningsverket. I ansökan ska det också lämnas närmare uppgifter för att det fortfarande ska vara möjligt att närmare kontrollera uppgifterna i ansökan.

Kontrollen av uppgifterna medför å andra sidan merarbete för den ersättningssökande och yrkeshögskolan. Den ersättningssökande och yrkeshögskolan har ingått ett avtal om praktik som främjar yrkesfärdigheten för yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet. Att kontrollera att praktiken har realiserats i överensstämmelse med avtalet kan däremot också anses höra till den allmänna uppföljningen av hur avtalet fullföljs. Den ersättningssökande kan lämna in ansökan högst två gånger om året och således behöver realiseringen av praktiken inte heller ses över ofta. Planeringen, bokningen och uppföljningen av praktikperioder för yrkeshögskolestuderande inom social- och hälsoområdet sker vid flera verksamhetsenheter på en elektronisk bokningsplattform som drivs av yrkeshögskolorna (<https://www.jobilli.fi/>), vilket också gör det möjligt att systematiskt sammanställa den information som krävs i ansökan om ersättning.

Statens ämbetsverk på Åland sköter för närvarande de uppgifter enligt hälso- och sjukvårdslagen som gäller utbetalning av ersättning för grundutbildning för läkare och tandläkare samt för specialiseringsutbildning. Genom lagändringarna enligt regeringspropositionen utvidgades statens ämbetsverks avgiftsersättningar till att omfatta även sådan praktik som ingår i en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och som främjar yrkesfärdigheten på motsvarande sätt som i fråga om regionförvaltningsverken.

5 Remissvar

Kompletteras efter remissbehandlingen.

6 Specialmotivering

1 §. Ersättningens storlek. I paragrafen föreslås bestämmelser om storleken på den ersättning som ska betalas. Ersättning betalas till välfärdsområden, HUS-sammanslutningen, Helsingfors stad, kommuner och samkommuner, statens sinnessjukhus, den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter, enheter som producerar privata social- och hälsovårdstjänster eller småbarnspedagogiska tjänster samt Ålands landskapsregering för kostnader som orsakas av sådan praktik som ingår i en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och som främjar yrkesfärdigheten. Ersättningens storlek anges som en summa för varje praktikvecka och i fortsättningen ska det inte betalas någon separat ersättning till exempel för användning av skyddskläder.

Ersättning ska betalas för kostnaderna för sådan praktik som ingår i en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och som främjar yrkesfärdigheten. I yrkeshögskolelagen definieras

sådan praktik som ingår i yrkeshögskoleexamina och som främjar yrkesfärdigheten. Bestämmelser om yrkeshögskoleexamina och deras omfattning finns i statsrådets förordning om yrkeshögskolor. I bilagan till förordningen anges yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet. Med de yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet som avses i paragrafen avses de yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet som anges i bilagan till yrkeshögskoleförordningen.

I paragrafen föreslås bestämmelser om storleken på ersättningen. Under moment 33.60.33 i statsbudgeten för 2023 anvisas 12 miljoner euro för betalning av kostnaderna för ersättning för praktik som ingår i yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet till välfärdsområden, HUS-sammanslutningen, Helsingfors stad, kommuner och samkommuner, statens sinnessjukhus, den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter, privata enheter som producerar social- och hälsovårdstjänster eller småbarnspedagogiska tjänster samt till Ålands landskapsregering. Momentet är ett förslagsanslag som fastställs årligen. Ersättningens eurobelopp baserar sig på ett förslagsanslag som årligen tas in i statsbudgeten (12 miljoner 2023), på en uppskattning av antalet praktikveckor som ersätts på basis av det förväntade antalet praktikanter under året och på det pris per enhet för en praktikvecka som beräknas på basis av dessa. Uppskattningen för 2023 av det totala antalet praktikveckor baserar sig på 2021 års uppgifter från yrkeshögskolorna om antalet realiserade praktikveckor 2020. År 2020 deltog sammanlagt 33 160 studerande i praktik och antalet praktikveckor per studerande var i genomsnitt tio.

2 §. Grunder för betalning av ersättning. I paragrafen föreskrivs det om grunderna för betalning av ersättning. Betalning av ersättning grundar sig på ett avtal mellan den ersättningssökande och yrkeshögskolan om sådan praktik som gäller yrkeshögskoleexamina inom social- och hälsoområdet och som främjar yrkesfärdigheten och på antalet praktikveckor som realiserats i överensstämmelse med avtalet. Uppgifterna om realiserade praktikveckor ska vara ömsesidigt bekräftade av den ersättningssökande och yrkeshögskolan innan ansökan sänds in.

Berättigade till ersättning är de instanser som anges i 60 b § i hälso- och sjukvårdslagen och 60 d § i socialvårdslagen, det vill säga välfärdsområden, HUS-sammanslutningen, Helsingfors stad, kommun och samkommun, statens sinnessjukhus, den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, kyrkans församlingar och kyrkliga samfällighet, privata enheter som producerar social- och hälsovårdstjänster eller småbarnspedagogiska tjänster samt Ålands landskapsregering.

3 §. Ansökan om och utbetalning av ersättning. I paragrafen föreskrivs det om ansökan om och utbetalning av ersättning. Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland och Statens ämbetsverk på Åland ska enligt 63 § i hälso- och sjukvårdslagen avgöra ansökningar om ersättning som lämnats in inom föreskriven tid under det kalenderår då ansökan har inkommit. Ersättning som baserar sig på antalet realiserade praktikveckor betalas ut halvårsvis på ansökan. En bestämmelse med samma innehåll finns i 60 d § i socialvårdslagen.

Enligt 1 punkten ska ansökan innehålla uppgifter om det totala antalet praktikveckor som ansökan gäller. Till ansökan ska fogas samlad information om för hur många praktikveckor sökanden sammanlagt ansöker om ersättning. Ansökan ska också innehålla uppgifter om den period för vilken ersättning söks. Den ersättning som baserar sig på praktikveckor som realiserats enligt 63 § i hälso- och sjukvårdslagen och 60 b § i socialvårdslagen och den ersättning för sådan praktik som ingår i en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och som främjar yrkesfärdigheten

betalas ut halvårsvis på ansökan. För det första halvåret ska ersättning sökas senast den 30 september samma år och för det andra halvåret senast den 31 mars följande år.

Enligt 2 punkten ska ansökan innehålla uppgifter om antalet personer som fullgjort praktik och deras namn. Namnuppgifter behövs för att praktikveckorna ska kunna särskiljas från varandra, om det senare uppstår ett behov av att granska de utbetalda ersättningarna och grunderna för dem.

Enligt 3 punkten ska ansökan innehålla en specifikation över antalet praktikveckor som realiserats i överensstämmelse med avtalet, separat för varje examen. En specifikation enligt examen behövs i ansökan, eftersom ersättning endast betalas för kostnaderna för praktik som främjar yrkesfärdigheten och som ingår i en sådan yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet som anges i yrkeshögskoleförordningen. Eftersom uppgifterna ska vara bekräftade i enlighet med 5 punkten i denna paragraf, ska praktiken i sin helhet ha realiserats när ersättning söks. Således, om praktikperioden pågår under två halvår och börjar under det första halvåret och slutar under det andra halvåret, ska ersättning för praktikperioden i fråga i sin helhet sökas under det andra halvåret.

Enligt 4 punkten ska ansökan innehålla uppgifter om handledning som tillhandahållits. Uppgiften kan till exempel uppges separat för varje studerande eller som samlad information för alla studerande. Enligt 60 b § i hälso- och sjukvårdslagen, där det föreskrivs om ersättning för sådan praktik som ingår i en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och som främjar yrkesfärdigheten, ska det för en praktikant utses en handledare med uppgift att säkerställa praktikens kvalitet på det sätt som parterna har kommit överens om. En bestämmelse med samma innehåll finns också i 60 d § i socialvårdslagen. Erhållande av praktikersättning förutsätter att handledning har tillhandahållits.

Enligt 5 punkten ska ansökan innehålla en bekräftelse av den ersättningssökande och yrkeshögskolan på att de ovan beskrivna punkterna 1–4 är riktiga. Den ersättningssökande och yrkeshögskolan ska kontrollera uppgifternas riktighet innan ansökan lämnas in till regionförvaltningsverket och därefter bestyrka uppgifterna med underskrifter.

Enligt 6 punkten ska ansökan innehålla ett avtal mellan den ersättningssökande och yrkeshögskolan, inklusive uppgifter om överenskomna praktikveckor och den handledare som har utsetts för praktikanten. Enligt 60 b § i hälso- och sjukvårdslagen och 60 d § i socialvårdslagen baserar sig ersättningen på det antal praktikveckor som realiserats i överensstämmelse med det avtal som ingåtts med yrkeshögskolan. Således ska avtalet mellan den ersättningssökande och yrkeshögskolan lämnas till regionförvaltningsverket i samband med ansökan. Regionförvaltningsverket ska på tjänstens vägnar kontrollera de grundläggande uppgifterna om den organisation som gör ansökan, såsom eventuella tillstånd.

Den ersättningssökande ska enligt 2 mom. ansöka om alla ersättningar som söks för det aktuella halvåret med en och samma ansökan. Den ersättningssökande ska ansöka om alla ersättningar för den period som ansökan gäller med en enda ansökan och i ansökan sammanställa uppgifter om alla de praktikveckor som realiserats under den perioden och som i paragrafen krävs för erhållande av ersättning. Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland och Statens ämbetsverk på Åland betalar ut ersättning till den sökande på basis av ett beslut. Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland och Statens ämbetsverk på Åland fattar ett beslut om den ansökan som den ersättningssökande lämnat in och betalar på basis av beslutet ut ersättning.

7 Ikraftträdande

Förordningen avses träda i kraft den 1 juni 2023.